

Dygnetruntöppna vårdcentraler

Vård nära dig när du behöver det

Många gånger när man behöver vård snabbt sker det utanför vårdcentralernas normala öppettider. Det gör att man tvingas vända sig till akutmottagningen vilket ger längre väntetider än nödvändigt. Vänsterpartiet vill därför ha dygnetruntöppna vårdcentraler.

Med en dygnetruntöppet primärvård skulle många patienter kunna vända sig till vårdcentralen istället för akuten. Det skulle ge dem kortare väntetider och större närhet. Även möjligheten till kontinuitet i vårdkontakten skulle öka. Samtidigt skulle akutmottagningarna avlastas så att de som trots allt måste dit även de får vård snabbare. Förslaget innebär en ändring av hälso- och sjukvårdslagen så att landstingen ska erbjuda primärvård dygnet runt. Du ska få vård nära – när du behöver den.

Ineffektivt med den sjukhustunga svenska vården

Internationellt sett lägger Sverige en mycket stor del av vårdens resurser på sjukhus jämfört med primärvård. Vi har en sjukhustung vård. Trots det blir köerna allt längre på akutmottagningarna. Vi har också färre allmänläkare än jämförbara länder, vilket utgör ett problem för primärvården. Sammantaget är detta dyrt, ineffektivt och ger långa väntetider för patienten. En bredare och mer tillgänglig primärvård skulle kunna ge mer vård till lägre kostnader. Antalet läkare ökar sedan länge och en mer ändamålsenligt organiserad hälso- och sjukvård skulle kunna få ut mer nytta av detta.

I Socialstyrelsens mätningar över sjukhusens akutmottagningar framgår i rapporten från 2015 följande: ”Antalet patientbesök till landets akutmottagningar har ökat med cirka tre procent från föregående år och uppgår uppskattningsvis till 2,5 miljoner för 2015. Vid hälften av besöken, cirka 1,25 miljoner, vistas patienterna mer än 3 timmar på akutmottagningen. Resultaten visar på relativt små förändringar från föregående års mätning. Den totala vistelsetiden har stadigt ökat mellan åren 2010–2015 och är 31 minuter längre. Även årets mätning visar att patienter äldre än 80 år har en längre total vistelsetid samt att skillnaden mellan vistelsetiden för denna åldersgrupp gentemot samtliga patienter har ökat till 41 minuter.” (Väntetider och patientflöden på akutmottagningar, Socialstyrelsen, 2015)

I den senaste rapporten från 2017 framgår att ingen större förändring av väntetiderna har skett sedan 2015. Där skriver Socialstyrelsen vidare: ”Resultaten pekar på en komplex bild där flera olika faktorer var för sig eller tillsammans leder till olika långa väntetider på akutmottagningen. Dessa

faktorer är kopplade till det ökande och ojämna dygnsinflödet av patienter till landets akutmottagningar, arbetssättet och bemanningen på akutmottagningen samt beläggningssituationen på sjukhusets vårdavdelningar.” (Väntetider och patientflöden på akutmottagningar, Socialstyrelsen 2017)

Idag finns det på några enstaka platser olika former av mottagningar inom primärvården med dygnetruntöppet/nattöppet, men de utgör undantagen.

Vänsterpartiets förslag

Vänsterpartiet vill föra in en bestämmelse i sjukvårdslagen om att primärvården ska vara tillgänglig dygnet runt. Landstingen/regionerna ska ges ansvar att planera var dygnetruntöppen primärvård ska lokaliseras samt vad den ska innehålla, utifrån lagstiftningens krav. Alla vårdcentraler/primärvårdsenheter varken kan eller ska vara öppna dygnet runt. Utformningen av primärvården ska anpassas till att behoven ser olika ut i olika delar av landet.

För att primärvården verkligen ska bli första linjens sjukvård, den sjukvård som patienter först kommer i kontakt med, behöver primärvården på sikt stärkas både kompetensmässigt och med ökad tillgänglighet. Det är viktigt att dygnetruntvården bidrar till en sådan utveckling. För att primärvården och i synnerhet dygnetruntöppen primärvård ska få befolkningens förtroende måste enheterna ha tillräckligt kompetens att ta emot hälsoproblem som upplevs akuta eller på annat sätt hotande i närtid. Lagstiftningen ska därför inte lägga ribban för dygnetruntöppet för lågt. Det måste finnas kvalitativ vård även på obekväma tider.

Landstingen ska åläggas att planera verksamheten utifrån befolkningens hälsomässiga behov. Kontinuitet ska vara en bärande princip för styrning, organisation och arbetssätt. Lokaliseringen ska inte styras efter företagsmässiga kalkyler. Landstingens roll ska inte begränsas till att täcka upp där vinstsyftande bolag inte vill investera.

Förslaget innebär att primärvården tar över ansvar och därmed också resurser från sjukhusvården, vilket gör förslaget kostnadsneutralt. En dygnetruntöppen primärvård innebär ett effektivare resursutnyttjande. Vid behov är vi beredda att efter förhandling med SKL tillskjuta medel för omställningen.

För vem blir det bättre?

Många som behöver hjälp av vården idag får den på ineffektiva sätt. Det gör att människor ibland inte får den vård de ska eller att de får vänta för länge på vården. Vården blir dyrare och långsammare än vad den skulle behöva vara. Istället för att få hjälp på sin lokala vårdcentral åker många idag till akuten. De gör det för att vårdcentralen är stängd eller inte kan ta emot en i närtid. I vissa fall saknar man tillit till vårdcentralen och tror att man inte kan få rätt hjälp där.

Alla förlorar på detta. Särskilt drabbas kroniskt sjuka och äldre som behöver mycket samordning av olika vårdinsatser. Akutbesök leder normalt till långa väntetider, till att tillfälliga vårdkontakter blandas in och till sämre möjligheter

att samordna och följa upp vården. Samtidigt har vårdcentralerna idag ofta för begränsad kompetens, för lite resurser och för begränsade öppettider.

En mer tillgänglig primärvård vad gäller öppettider ökar vårdens tillgänglighet för alla. Både för de som då slipper sitta i långa köer på akuten, och för de som ändå måste åka till akuten, som i och med detta avlastas. Minst lika viktigt är att möjligheterna till kontinuitet för patienterna ökar när fler kan besöka vårdcentralen istället för akuten. Besök på de stora sjukhusens akutmottagningar är av engångskaraktär. Detta skapar både medicinska risker och otrygghet för patienten. Även om besök i primärvården utanför dagens öppettider också kommer att präglas mer av engångskontakter, så kommer det vara mindre så än i akutvården. Även möjligheterna till uppföljning kommer att vara bättre. Kontinuiteten och uppföljningen är särskilt viktigt för gruppen med mer omfattande hälsoproblem.

Om det i ett medelstort län/region med tre akutsjukhus skulle finnas ett antal dygnetruntöppna primärvårdsenheter att vända sig till så skulle vägen kortas mellan vårdteam och patient. En dygnetruntöppna vårdcentral ska ta vård som inte kan anstå till nästa dag. Det kan till exempel vara problem som inte är engångshändelser, så som är fallet för kroniskt sjuka. Men det kan även vara andra fall som inte kan anstå till nästa dag. Riktigt svåra fall ska även i fortsättningen till akutmottagningen.

Utgångspunkten för utredningen ”Effektiv vård”, som även den har förslag för en primärvård tillgänglig dygnet runt, är att kvalitén i sjukvården uppstår i mötet mellan vården och patienten. Det är en syn där såväl kompetensen och bemötandet, som kontinuiteten och uppföljningen är avgörande. Allt detta görs bättre i en stärkt primärvård med regelbunden kontakt med patienterna i närområdet än via akutvården. En utbyggd dygnetruntöppna primärvård vore ett stort steg i denna riktning.

